

ЩОДО ВДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ ДОНЕЦЬКОГО РЕГІОНУ НА ОСНОВІ ЗАРУБІЖНОГО ДОСВІДУ

БОГДАН ДЕРЕВ'ЯНКО,

*завідувач кафедри господарського та екологічного права
Донецького юридичного інституту ЛДУВС ім. Е.О. Дідоренка,
к.ю.н., доцент*

Переобтяження освітньої галузі надмірною кількістю навчальних закладів (далі – НЗ) і особливо вищих навчальних закладів (далі – ВНЗ), підготовка за державний рахунок не потрібних регіональній господарській системі економістів, юристів, бухгалтерів, менеджерів, а також зростаючий регіональний дефіцит технічних працівників вимагають оптимізації освітньої сфери на рівні Донецького регіону. Така оптимізація на рівні регіону забезпечить інтереси власників майна суб'єктів господарювання - НЗ та потреби у фахівцях цього регіону, сприятиме вирішенню загальнонаціональних проблем у досліджуваній сфері.

Виглядає доцільним переведення більшості державних НЗ у підпорядкування місцевим громадам, а також скорочення кількості ВНЗ за рахунок ліквідації приватних та інших закладів, діяльність яких не відповідає вимогам ліцензійних умов. У зв'язку із цим необхідно дослідити зарубіжний досвід ефективної організації системи місцевої освіти.

У США взагалі відсутня загальнодержавна система освіти. НЗ усіх рівнів, крім військових академій, непідвідомчі федеральному уряду. При цьому державна влада фінансує федеральні освітні програми, у яких беруть участь як державні (штатів), так і приватні НЗ. Міністерство освіти розробляє програми федеральної допомоги освіті, координує дослідження у цій галузі й надає допомогу в експериментальному провадженні результатів цих досліджень, надаючи субсидії деяким НЗ [1, с. 72]. За законодавством Іспанії до відання органів місцевого самоуправління – муніципій належить будівництво й утримання державних шкіл, проведення заходів або утримання спортивних і культурних об'єктів, організація дозвілля, туризму. У містах із населенням більш ніж 5 тис. осіб до послуг муніципій додається утримання громадських

бібліотек; а в містах із населенням більш ніж 20 тис. осіб – утримання спортивних об'єктів для державних потреб [2, с. 110].

Позитивним виглядає приклад побудови освітньої системи Сінгапуру. Кількість громадян цієї республіки приблизно дорівнює кількості мешканців Донецької області. Сінгапурська вища школа представлена лише чотирма університетами та п'ятьма політехнічними інститутами. Один із чотирьох університетів Сінгапура – Сінгапурський університет управління за своїм статутом є приватним НЗ із державним фінансуванням. Політехнічні інститути на відміну від університетів готують лише фахівців інженерних спеціальностей лише ОКР «бакалавр», не займаються науково-дослідною роботою і є значно меншими (12-16 тисяч студентів) [3, с. 6]. Аналогічним чином (за однієї лише обмовки, що слово «держава» у прикладі Сінгапуру повинне трансформуватися у слово «область» у випадку поширення цього досвіду на Донецький регіон) може бути структурована система НЗ та ВНЗ Донецької області. Кілька класичних надвеликих університетів з мережею шкіл, коледжів, ліцеїв, закладів професійно-технічної освіти, технікумів, інститутів, лабораторій, конструкторських бюро тощо, а також кілька галузевих академій або інститутів будуть забезпечувати якісну підготовку фахівців з гуманітарних та технічних спеціальностей, необхідних для економіки і соціальної сфери Донецького регіону - області.

Донецька область, у якій проживає велика кількість людей, існує велика потреба у фахівцях різного профілю, має потужні наукові та педагогічні школи, може залучати на навчання до своїх НЗ на платній основі значну кількість учнів та студентів. Серед них можуть бути мешканці з інших областей України, сусідніх областей Російської Федерації (далі – РФ), громадяни (піддані) інших країн близького і далекого зарубіжжя.

При цьому вартість оплати освітніх послуг повинна значно різнитися в залежності від того, чи буде їх споживач мешканцем цього регіону, чи ні. Так, наприклад, є у США: вартість навчання у державному Каліфорнійському університеті – Бергені для жителя цього штату становить 7-8 тисяч дол. США

за рік, а для жителів інших штатів – на 10-12 тисяч дол. більше [1, с. 75]. Найпотужніший серед сінгапурських ВНЗ – Наньянгський технологічний університет (Nanyang Technological University), що у рейтингу 500 найкращих ВНЗ світу за 2008 рік посів 77 місце (з країн СНД у рейтингу було представлено лише Університет імені М. Ломоносова – 183 місце), й 11 випускників якого отримали Нобелівську премію, експортує освітні послуги. Серед його студентів, що здобувають ОКР «бакалавр», 20 % є громадянами інших країн; а серед студентів, які здобувають ОКР «магістр» або ступінь доктора філософії – таких осіб 60 %. Студент з іншої країни, що навчається за власний рахунок, сплачує за навчання утричі більше, ніж громадянин Сінгапуру. У випадку взяття ним зобов'язання пропрацювати у компаніях Сінгапуру три роки – плата буде вищою в 1,5 рази у порівнянні з громадянами Сінгапуру. У середньому річна плата для титульних громадян складає 20 тис. доларів США [3, с. 6].

У РФ діє цільова програма «Розвиток установ початкової і середньої професійної освіти у місті Москві на 2008-2010 роки», головними управлінськими завданнями якої є: 1) вирішення майново-правових питань повернення у власність Москви установ довузівської професійної освіти, побудованих за рахунок бюджетних коштів та пізніше приватизованих; завершення процесу передачі федеральних установ спеціальної професійної освіти у відання московського уряду; 2) удосконалення системи нормативного фінансування на основі більш повного обліку витрат на підготовку кадрів у розрізі конкретних професійних груп; 3) використання інституту міського замовлення за найбільш затребуваними і перспективними для столичного регіону професіями і спеціальностями [4, с. 52].

В Україні господарське та адміністративне законодавство не містить заборони на здійснення господарського керівництва НЗ органами місцевого самоврядування. Територіальна громада села, селища чи міста, обласна рада мають право виступати засновниками НЗ та здійснювати відносно нього організаційно-господарські повноваження на основі відносин власності. При цьому завдяки підвищенню ефективності використання фондів НЗ на основі

застосування децентралізованого управління та запровадження окремих елементів позитивного зарубіжного досвіду можна вийти на високоприбутковий рівень функціонування НЗ і досягти синергічного ефекту для мешканців регіону, власників майна НЗ, суб'єктів господарювання на рівні області, територіальної громади та держави.

Література:

1. Боголіб Т.М. Фінансові аспекти розвитку вищої освіти у США / Т.М. Боголіб // Фінанси України. – 2010. – № 2. – С. 70-82.
2. Нанба С.Б. Законодательные основы установления компетенции местных органов власти в Испании / С.Б. Нанба // Журнал зарубежного законодательства и сравнительного правоведения. – 2009. – № 2 (17). – С. 108-113.
3. Федоренко В.Г., Грищенко І.М., Вітковський О.С. Фактор вищої освіти в інноваційній економіці Сінгапуру // Економіка та держава. – 2009. – № 6. – С. 4-7.
4. Лисов В. Довузовское профессиональное образование в России: нынешнее состояние и вопросы модернизации / В. Лисов // Российский экономический журнал. – 2008. – № 7-8. – С. 35-55.